

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Tom Miller
THE PHILOSOPHER'S FLIGHT

Copyright © 2018 by Thomas Miller
Originally published by SIMON & SCHUSTER, Inc.
Translation Copyright © 2018 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02323-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Thomas Miler

RATNIK MUDROSTI

Preveo Aljoša Molnar

VULKAN

IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

*ABI,
koja me je jednom pitala zašto u
mojim romanima ima tako malo žena*

*I MOJOJ MAJCI
koja mi je svake večeri čitala kad sam bio mali*

PROLOG

Filozofiju ne bi trebalo da smatramo magijom, jer tako nešto ne postoji.

Tradicionalna izreka

Pre nekoliko nedelja, moja devetogodišnja kći, koja uči da leti, postavila mi je pitanje koje sam dugo očekivao: zašto toliko ljudi mrzi empirijske filozofe?

Iscrtavali smo maorske koru pečate na paradajzu u bašti dok nas je sunce pržilo po leđima; oboje smo u rukama imali po staklenu pločicu i prskalicu s destilovanom vodom. Kao dečak, proveo sam mnogo sati iscrtavajući ih, pa mi se ritam automatski vratio: četiri stiska da prekrijem staklo, uperim ga ka izdanku, a onda prstom pređem preko kapljica vode, crtajući komplikovanu spiralu koja predstavlja koru pečat. Ako se pravilno iscrta, svaki paradajz bude težak skoro dva kilograma i sazri dvaput brže.

Ovo čudo je nešto najnormalnije za moju kćerku, rođenu 1930, ovde, u Matamorosu, tri kilometra od meksičke granice, odgojenu među buntovnicima i otpadnicima, ženama (i nekoliko muškaraca poput mene) koje u Sjedinjenim Državama smatraju izgnanicima. Svi smo mi empirijski filozofi, ili pečatari, ako vam se više sviđa uvreženi naziv. A šta je empirijska filozofija – šta je pečatarstvo – osim grana nauke koju još ne razumemo sasvim. Nema tu nikakve mračne veštine; to nije ništa drugo do kretnja energije da bi se izazvala neka fizička promena. Ljudsko telo obezbeđuje energiju, dok pečat, ponekad nacrtan kapljicama vode, ponekad kukuruznim brašnom ili peskom, predstavlja katalizator procesa. Filozofija se može upotrebiti za mnogo toga: da biljka izraste brže i da bude veća, da se momentalno prenese poruka hiljadama kilometara, da se leti. Ako se odraste s njom, prirodna je. Ispravna je. Zašto bi neko želeo da učini život drugačijim?

Naravno, ne misle svi tako. Pečatarstvo je ušlo u širu upotrebu 1750. i žene su u startu bile bolje od muškaraca. To je uznemirilo mnoge koji su smatrali pečatarstvo nekom vrstom veštičarenja. Međutim, većina je uočila korisnost empirijske filozofije i vrlo rado ju je prihvatila.

Tako je bilo sve do 1831, kad dolazimo do onoga što svaka devetogodišnja devojčica zove dobrim delom priče. Lukrecija Kadvolader, devetogodišnjakinja, sakrila se u izolovanu kolibu u Viskonsinu, i onako nepismena i bez ikakvog znanja iz empirijske filozofije, razvila metod pretvaranja dima u čvrstu tvar i oblikovanja istog golim šakama. Kad bi prstom iscrtala pravi simbol u oblaku dima, on bi postajao poslušan. Mogla je da ga rasteže kao karamelu, da ispuni čitavu prostoriju ili da ga sasvim smota u teglu. Godinama je mlada Kadvoladerova potajno uvežbavala svoje umeće, sve dok Univerzitet u Detroitu nije čuo za njenu neuobičajenu veštinu i ponudio joj stipendiju da nastavi da je izučava.

Kadvoladerova je na univerzitetu provela tri decenije neumorno učeći i eksperimentišući, tražeći način da kombinuje svoj dim sa hemijskim isparenjima, kako bi stvorila kompleksne strukture. Njeni oblaci mogli su da se pretvore u potok ili da se stisnu u masu koja udara poput pesnice. Mogli su da uguše čoveka, izleče ga od tuberkuloze i prizovu kišu. Pošto je često koristila perorez za oblikovanje oblaka, Kadvoladerova je svoju tehniku nazvala dimorezom.

Vodeći filozofi tog doba smatrali su otkrića Kadvoladerove naučnim dostignućima najvišeg reda. Za laike je njen rad bio đavolja rabota. Takvo sujeverje oduvek je raspomamljivalo Kadvoladerovu – mogli ste svakom čoveku, bez ikakvog znanja iz hemije, dati šibicu i reći mu da je prinese barutu, ili mu dati da udiše eter, i on bi to priznao kao pravo znanje. Ali ako biste isti efekat postigli iscrtavanjem simbola po vrelom pepelu ili srebrnoj plombi, on bi to proglasio najnižim grehom.

Kadvoladerova je imala i učenike, od kojih je najneobičniji bio pečatar Gejlen Vejnrajt. Iako je Vejnrajt posedovao samo delić moći kojom je vladala Kadvoladerova, bio je, bez sumnje, veoma talentovan čovek. Imao je veliku ideju da stvori vojnu jedinicu koja će se boriti dimorezom. Kadvoladerova je tu ideju odmah odbacila – rezbarenje je predstavljalo alatku mira i kreacije, a ne razaranja.

Kad je 1861. izbio građanski rat, Vejnrajt je otišao u Vašington, gde je predložio da se formira puk dimorezaca, koji bi Konfederaciju porazio za nedelju dana. Sekretar rata ga je ismejao i oterao iz grada. Vejnrajt je isti predlog izneo Konfederativnim snagama u Ričmondu, koje nisu odmah odbacile ideju, već su Vejnrajta postavile za pukovnika. Zatim je Vejnrajt, u svakom zakutku Juga, tražio muškarce koji umeju da upražnjavaju empirijsku filozofiju. Većina nije bila sposobna za praktično pečatarstvo, ali bili su i više nego voljni da učestvuju i rado su na sebe navlačili kitnjaste zuavske uniforme. Nazvali su sebe Konfederativnom legijom dimorezaca.

Prva bitka te legije bila je kod Bul Rana, gde je napravljen ogroman oblak suzavca, s namerom da se razbiju unijski redovi. Međutim, Vejnrajt je pogrešno proračunao brzinu vetra i umesto neprijatelja pogodio grupu zvaničnika koji su došli iz Baltimora da posmatraju boj. Njegov napad nije uticao na ishod bitke, ali se zato ceo Sever podigao zbog nove *filozofske napasti*.

Legija se sledećih deset meseci sporadično sukobljavala i prikazivala zaista impresivnu pirotehniku. Prouzrokovali su samo nekoliko desetina žrtava, isto-vremeno trošeći strateške zalihe hemikalija čitavog Juga. Pa ipak, i sâm pogled na Vejnrajta i njegove ljude u grimiznim vrećastim pantalonama, plavim svilenim koporanima i kitnjastim fesovima izazivao je paniku u redovima Armije Unije. U Virdžiniji je njegova legija slavljena kao najgenijalnije oružje Konfederacije.

Sve dok gospođa Kadvolader nije preuzela komandu. Ustanovila je ono što je kasnije postalo poznato kao Pečatarska armija Sjedinjenih Država: deset hiljada žena, sve empirijski filozofi. Izmarširale su iz Detroita uz ogroman i nečujan olovnosivi ciklon, koji se uzdizao kilometar i po. „Poput Izrailja“, pisao je u strahopoštovanju *Detroit difender*, „uz stub od oblaka, koji ih je vodio danju, i stub od vatre, koji ih je vodio noću.“ U stvarnosti, razmere nisu bile ni blizu toliko biblične, više su ličile na zalihe koncentrisanog, prethodno napravljenog dima, kojim su mogle brže da napadnu.

Gejlen Vejnrajt je umeo da prepozna bezizlaznu situaciju kad u nju upadne. Izvukao se i povukao preko čitave teritorije Tenesija, ali Armija Unije ga je konačno saterala u čošak u veče Svih svetih 1862. godine. Vejnrajtovi bleštavi i vatreni pokušaji trajali su samo pedeset jednu sekundu pre nego što su žene Kadvoladerove spustile dimni prekrivač, koji je iz vazduha izvukao sav kiseonik i utruo njegove raznobojne plamenove. Devet desetina Legije predalo se istog trenutka, ali Vejnrajt i njegovi najverniji sledbenici pobešli su do obližnje vododerine, gde su postavili poslednje uporište.

Kadvoladerova nije želela da poubija kolege filozofe. Umesto da potpuno uništi Legiju dimorezaca, pečatari su podigli dimne zavese obogaćene olovo-jodidima, koje su izazvale naoblačenje i proizvele jake pljuskove. Vejnrajtov poslednji napad bio je bukvalno potopljen. Zaradio je jaku upalu pluća i odneli su ga u Ričmond, gde je proveo ostatak rata pišući memoare.

Kakogod, Jug je nastavio borbu i bilo je velikih gubitaka na obe strane. Užasnuta ovim krvoprolićem, Kadvoladerova je zahtevala da joj se dozvoli direktan napad na Konfederaciju. Praćena vojskom Vilijama Tekumsea Šermana, Kadvoladerova i Armija Unije probili su se do Atlante. Unapred je poslala poruku u kojoj je pisalo: *Spaliću vaš grad do temelja u nedelju u četiri ujutru.*

Reputacija gospođe Kadvolader bila je toliko strašna da je evakuisana skoro cela civilna populacija grada. Armija je okruživala grad u subotu po podne, a žene Kadvoladerove celu noć su slale povesma zapaljivih gasova, koja su se provlačila kroz redove Konfederacije. U najavljenom trenutku buknuła je vatra i krenula na istok, ali ipak je ostavila dovoljno vremena zaostalima da pobegnu, nakon čega je do temelja pred sobom rušila zgrade, ne štedeći čak ni crkve.

Kadvoladerova je išla od Atlante prema okeanu, paleći sve pred sobom i zahvatajući petnaest kilometara u širinu. Njeno kretanje je bilo nezaustavljivo.

Konačno je stigla do Piterašburga u Virdžiniji, poslednjeg uporišta konfederativnog otpora. General Grant i njegova vojska držali su grad pod opsadom, iznureni od višemesečnih pokušaja da četrdeset hiljada konfederalista isteraju iz neprobojne mreže rovova.

Šestog aprila 1865. ujutru, južnjački vojnici samo su posmatrali kako kraci dima prilaze njihovim linijama i nestaju u zemlji. Čekali su ultimatum. Kadvoladerova nikad nije napala bez upozorenja niti je ubijala bez potrebe. Sigurno će im ponuditi predaju.

A onda se, nešto malo pre podneva, dim se uzdigao oko pristalica Konfederacije, kao iz same zemlje, i prekrilo desetine kvadratnih kilometara odjednom. Bila je to gusta crna smesa, koja je zaslepljivala ljude i palila im pluća. Šačica vojnika iz prve linije rovova izvukla se i oteturala do snaga Unije, bez vazduha i vapeći za pomoć. Njihova severnjačka braća su takođe bila šokirana. Kadvoladerova ih nije obavestila da se sprema za napad.

Vojnici zatočeni u oblaku očajnički su pokušavali da daju znak da se predaju, ispaljivali su signalne rakete, palili zastave i pucali iz topova u vazduh. Ali za samo minut-dva grad i okolni rovovi potpuno su zanemeli.

Preneraženi general Grant pronašao je gospođu Kadvolader i stao da je preklinje da skloni dim. Ona se složila i jednim pečatom dezintegrisala čitav oblak.

Vojnici Unije krenuli su prema gradu. Ulice su bile zatrpane telima, s krvavom penom na usnama i posivelih beonjača. Njih četrdeset hiljada.

Čitav svet bio je zgrožen ovim pokoljem.

Kadvoladerova nije želela da objasni svoj postupak kod Piterašburga do kraja života. Istoričari su se pitali da li je potcenila moć svog oružja. Da li je možda među glavnokomandujućima došlo do zabune? Možda su visoke temperature tog jutra izazvale vrtoglavo ubrzanje hemijskih reakcija?

Ali obični pečatari su od početka znali istinu: Kadvoladerova je nameravala da pobedi jednim jedinim udarcem. Nije više želela demonstracije bez krvi, jer bi se borbe otegle i odnele stotine hiljada života s obe strane. Ne, želela je da u neprijatelju usadi toliki strah da onemogućí svaki otpor.

Ratnik mudrosti

I bila je veoma uspešna u tome. Tokom moje mladosti, kad bi nefilozofski svet razmišljao o pečatarstvu, zamišljao bi Pokolj kod Pitera. I pitali su se ko će ih zaštititi ako se filozofi ikada ostrve na običnog čoveka.

Sve to je mojoj kćerki zvučalo kao praistorija. Ali shvatala je da u našem mestu ima mnogo ljudi koji, ako ih ne poznajete, deluju zastrašujuće: stara doktorka Sing u svojoj klinici ima kanistere pune dima, koji za desetak sekundi mogu ubiti čoveka, gospođica Pitkern predaje letenje u školi, mada je za vreme Velikog rata bila prilično loša (govorkalo se da je odličan strelac s mašinkom), i baka Viks, koja bi vas samo pogledala preko naočara.

„I ti, tata.“

U pravu je. Ne može se za sve okriviti Kadvoladerova. Nešto se mora pripisati i modernim herojima, onima koje sam poznao i s kojima sam se borio rame uz rame: Danijeli Hardin, Dženet Brok i Frediju Angeru. I meni. Jer svi smo pravili užasne greške – a to je priča koju bi trebalo da naučim da pričam.

ROBERT A. KANDERELI VIKS

Terenski komandir,

Slobodna severnoamerička vazдушna konjica

Matamoros, Meksiko

1. januar 1939.

PRVI DEO

EMALININ SIN

1

April 1917.

Iako je bio poznat kao nekompetentan pečatar, Bendžamin Frenklin je sa prvobitnim dizajnom table za poruke u rano izdanje *Almanaha sirotog Ričarda* uključio pet praktičnih simbola, koje je naučio od žena iz Filadelfije. Za manje od sata, svaka žena je mogla da napravi Frenklinovu tablu sa peskom samo pomoću srebrnog penija, komada prozorskog stakla, čekića i drške od metle. Ovo je bilo od vitalne važnosti za Kontinentalnu armiju za vreme revolucije.

Viktorija Feris-Smajd, *Empirijska filozofija: Istorija Amerike*, 1938.

Nešto malo više od pedeset godina nakon što je gospođa Kadvolader okončala Građanski rat, bio sam osamnaestogodišnjak i živeo sam u Gils Ranu (Montana) sa majkom Emalin Viks, majorom, našim dežurnim filozofom. Po službenoj dužnosti, mama je bila odgovorna za sve nesreće i prirodne nepogode. U slobodno vreme je pristojno zarađivala obavljajući dosadne i obične pečatarske zadatke, za kojima je postojala stalna potreba – kratki letovi, koru simboli za ukрупnjavanje plodova, jednostavni dimorezački lekovi za astmu i upalu pluća.

Koliko god da sam želeo da joj pomognem, majka mi je samo povremeno to dozvoljavala. Zbog tipično muškog nedostatka osećaja za filozofiju, umesto javljanja na hitne pozive, obavljao sam posao sina jednog filozofa: vodio knjige, naručivao robu, kuvao i noću davao požarstvo.

U noći 6. aprila 1917. bio sam okupiran veoma uzbuđljivim organizovanjem rukom pisanih računa od prethodne godine, kad je, u devet sati, majka uletela u kuću sva mokra od kiše.

„Gde si se toliko zadržala?“, pitao sam.

„Bolje ti je da ne počinješ, Buberu!“, viknula je. „Stoka se razbežala po čitavom Telers Nuku. Prevalila sam sigurno šeststo pedeset kilometara pokušavajući da pronađem poslednje grlo. Gospodin Kolins će biti ljut kao ris kad dobije račun.“

Majka je peškirom obrisala lice i dobro no osedelu kosu. Poslednjih četrnaest sati primila je deset hitnih poziva – prilično angažovan dan – po užasnom vremenu.

„Na šporetu je goveđi gulaš“, reko.

Sipala je jednu činiju i sručila se u stolicu. Ja sam večerao nekoliko sati ranije.

„Čuo si vesti, pretpostavljam?“, upita majka.

Jesam. Posle višemesečnog ispitivanja, predsednik Vilson je ubedio Kongres da objavi rat Nemačkoj imperiji. Tako da je i Amerika ušla u rat koji je potresao Evropu od 1914.

Odlučio sam da se prijavim iste sekunde kad sam to saznao. Pešadija ili mornarica – svejedno. Dobiću uniformu i šansu da vidim svet boreći se rame uz rame s momcima s kojima sam odrastao – pravi muški posao.

Ali znao sam da će majka biti problem. Tri decenije je provela u Spasilačkim jedinicama Američke pečatarske armije, prenoseći ranjene i poginule vojnike s prvih linija do poljskih bolnica. Obavljala je terenske zadatke u Franko-pruskoj intervenciji, u Ratu sa Kubom, Filipinskom ustanku i Havajskoj pobuni. Rezultat toga bilo je njeno neodobravanje američkog mešanja u ratove drugih. Neće joj se dopasti ideja da se prijavim.

„Postoji li ikakva šansa da te pozovu?“, pokušavao sam da povedem razgovor u tom pravcu.

„Nikakva“, rekla je. „Mobilisaće nekoliko mlađih rezervista, a preko okeana prebaciti veći broj aktivnih vojnika. Neće sigurno pozvati šezdesetogodišnjakinju, iako je moje ime još na spisku. Bilo bi to ponižavajuće. Ne, mene više brine Vilsonov poziv na mobilizaciju.“

Tad mi se ukazala prilika.

Malo sam se kajao. Da sam mogao da biram karijeru, služio bih, kao majka, u Spasilačkim jedinicama – kao jedan od najboljih letaca na svetu, spasavao bih živote umesto da ih oduzimam. Ali nije bilo moguće. To je bila najelitnija jedinica u armiji i tamo nikad nisu uzeli nijednog muškarca. I premda sam bio dobar letac za dečaka, i najslabije žene u SJ su vrlo lako mogle da obleću oko mene. Tako da obična vojska nije bila baš toliko loš drugi izbor.

„Razgovarala sam sa Ministarstvom filozofije“, nastavila je majka. „Očekuju od mene dva imena sa spiska, za osnovno pozadinsko osoblje. Jedno je tvoje.“

Već je krenulo kako ne treba. Sigurno je mesecima pripremala teren.

„Pa, to je korisna informacija“, reko. „Ali ja sam planirao da Vilard Ganč svrati danas po podne. Džek i on pričaju o odlasku u grad, možda u ponedjeljak. Da se prijave.“

„Nema šanse.“

„Rodi Hač ide s njima“, nastavio sam. „Verovatno i Eliot Njuton. I...“

„Ne! Kako uopšte možeš da razmišljaš o tome?“

„Majko, slušaj me – ako se prijavim, imam šansu da biram. Ne moram da idem u pešadiju.“

„Baš te momke raznesu na komadiće! U konjici, artiljeriji i trgovačkoj mornarici. Mogla bih da ti ispričam nekoliko priča o izgorelim mornarima u Manilskom zalivu od kojih bi ti se zubi zaledili.“

„Isuse, mama! Biću jedini među svojim vršnjacima u Montani koji će sedeti kod kuće. Ti si se prijavila za vojsku kad si imala samo trinaest godina...“

„Ne zanima me i da si poslednji čovek na svetu koji je ostao kod kuće! Ne ideš i o tome više neću da raspravljam.“ Pokupila je činiju i kašiku, otišla u svoju sobu i zalupila vratima.

Ponoć je došla i prošla. Kiša se pojačala i udarala po šalonima. Napravio sam sendvič sa šunkom i smrknuto sedeo u našoj maloj laboratoriji iza kuhinje.

Osnovno pozadinsko osoblje. Trebalo je da pretpostavim da će se to dogoditi. Trebalo je da malo bolje uvežbam govor i ubacim sve one sentimentalne detalje o dužnosti i lojalnosti prema prijateljima i avanturama. Možda sutra uspem da proturim ideju o prijavljivanju, kad se majka na nju malo privikne.

Pokušao sam da ostavim osećanja po strani dok sam se spremao da napravim smesu srebro-hlorida, koju smo koristili za pečate kočnja. Bila je kao bogomdana za izvlačenja kad na leđa treba uprtiti nervoznog putnika – nacrta pečat kočnja sa srebro-hloridom u prahu na putnikovim prsima i on se stisne poput leša. Ne diše, ne krvari i ne oseća šta se događa oko njega. Što je najvažnije, ne pokušava da vam pomogne mašući rukama i remeteći centar gravitacije. Spali smo na samo tri flašice. Već sam naručio nove količine od Harnemonovih filozofskih potrepština, najboljeg američkog dobavljača filozofskih sredstava, ali njima treba nekoliko nedelja da organizuju isporuku u udaljeno mesto kao što je Gils Ran. Morao sam sâm da smučkam malo kako bismo izdržali dok ne stigne njihova pošiljka.

Izmerio sam nešto sitnih paperjastih kristala srebro-nitrata i rastvorio ih u menzuri s toplom vodom. Mešao sam nekoliko minuta, dok nisam dobio bezbojni rastvor, a onda izvršio nekoliko proračuna i usuo odgovarajuću količinu kuhinjske soli. Pojavio se beličasti talog, koji se vrteo poput snega oko

dna menzure. Sledećeg sata marljivo sam filtrirao talog, ispirao ga, sušio nad plamenikom i u određenoj količini sipao u poluprozirne epruvete, koje sam odlagao u postavljenu kutiju.

A onda sam jednim šutom zatvorio komodu s praškovima.

Kako mama misli da me spreči ako odlučim da se prijavim? Odrastao sam i ne treba mi dozvola. Mogu prosto da odem. Još večeras. Može da pronade drugog filozofa da me zameni.

Trebao mi je savet. Trebala mi je moja polusestra Andžela.

Vratio sam se u kuhinju i izvadio tablu za komunikaciju. Bio je to prilično velik model za svoje vreme, četrdeset pet centimetara stakla i drveni okvir, sa donjom stranom prekrivenom srebrom. Uzeo sam šačicu mlevenog kvarca – veoma finog peska – i sipao ga na staklo, a onda poravnao posebnim lenjirom. Četvorotaktnim ritmom, koji je pečat zahtevao, prstom sam ispisao Andželin simbol u pesku, u gornjem desnom uglu.

Mama je rekla ne, napisao sam u pesku. Šta ću sad?

Iscrtao sam svoj simbol u suprotnom uglu, dodao simbol za slanje i poravnao pesak lenjirom. Ista poruka će se pojaviti na Andželinoj tabli čim je bude podesila za primanje.

(Razumna osoba bi se zapitala zašto bi to uopšte funkcionisalo – zašto bi pesak sa staklene ploče poslao iste reči koje sam upravo napisao tri i po hiljade kilometara daleko? Pa, filozofija iskripljuje zakone verovatnoće. Kad biste milion godina posmatrali milion tanjira s peskom, na kraju bi se pesak najednom pomerio i počeo da liči na slovo A. Filozofska energija prosto sve to pogura u pravom smeru.)

Ispisujem simbole da nastavim razgovor s Andželom od tog popodneva.

Kko je to primila? – napisala je.

Nznm, odgovorio sam. *Još je nisam pito. Vervvtno je ljuta jer neće prisstvvti zabavi.*

Ne šali se s tim! 4 rata su joj ssvm dovoljna. Samo nastavi i mžda će se prijaviti i sama.

A ti? – pitao sam. *Mžda si na listi za filzfa.*

Nma šnse, odgovorila je Andžela. *Ako me pozovu, selim se u Mksko.*

Tamo je pesak topo. Doći ću u gste.

Nrvno, ali kad ćeš vamo da dđš?

Voleo bih da mogu. Pre šest meseci Andžela je pobegla u Njujork Siti, gde joj je jedna prijateljica pronašla prepisivački posao u banci, da vodi računa o tabli za poruke. To je trebalo da bude iznenađenje; Andžela se godinama zanosila takvim idejama – egzotične lokacije, jedna za drugom. Ali kad je otišla, usred

Ratnik mudrosti

noći, s jednom starom majčinom platnenom torbom, punom stvari i opreme, mama i ja smo samo zinuli.

Andželin odlazak je majku doveo u nezgodan položaj. Bila je majčin terenski pomoćnik, pomagala joj je oko komplikovanih poziva, a jednostavnije je završavala i sama, pa majka nije bila iscrpljena na kraju dana. Ja sam, u najmanju ruku, bio slaba zamena, što je bila činjenica koju je Državni filozofski odbor pre nekoliko nedelja i potvrdio, odbivši moju licencu za šegrta. Nije ih bilo briga što s vremena na vreme pomožem, samo su rekli: *Ne možemo da pronađemo primer zbog kog bismo dozvolili jednom muškarcu da radi kao državni filozof, čak ni kao učenik. Bilo bi krajnje nerazborito i nehumano, kako za vas, tako i za potencijalne klijente, da dozvolimo da se tako nešto dogodi.*

Što je značilo da mama obavlja sve zadatke kao praktični filozof, a da ja nisam ništa drugo do običan kućepazitelj.

„Nisi se nadao da ćeš raditi ženski posao, zar ne?“, rekao mi je moj najbolji prijatelj Vilard kad sam poslednji put bio u Bilingsu, dvadesetak kilometara niz drum. Taj razgovor se pretvorio u pesničenje kakvo nismo imali mnogo godina. (Izbio sam mu dva zuba.) Mada, Vilard je bio u pravu. Nešto mora da se promeni kod kuće pre nego što zapadnem u nevolju ili se majka sruši mrtva od umora.

Pokušao sam da se utešim čitanjem nekoliko strana iz svoje omiljene knjige *Život i smrt na brdu San Huan*, memoara pukovnice Iveta Rodžers, koja je bila komandant prve moderne Spasilačke jedinice u Ratu na Kubi. Poglavlje jedanaesto: pukovnica Rodžers je u sumrak očajnički pokušavala porukama da navede do sletišta ranjenog letaća, izgublenu ženu kojoj je ponestajalo praha, kad su Španci otvorili topovsku vatru na kamp. Rodžersova je došla na genialnu ideju da...

Krajičkom oka primetio sam kako se pesak pomera na tabli sa majčinim simbolom, bila je spremna da primi poruke. Pisalo je:

PRIMALAC: E Viks

POŠILJALAC: Državna filozofska kancelarija Montane, Dežurna služba

PRIORITETNI POZIV. Odmah se javite.

„Ma daj!“, promrmljao sam. Nisam želeo da dižem majku iz kreveta.

Robert Viks za E Viksovu, odgovorio sam. *Detalji, mlim?*

Prvobitni zahtev glasi: 'HP, HP, HP por', odgovorio je dežurni. Nemoguće je doći u kontakt sa pošiljaocem preko table. Simbol za komunikaciju odgovara

Klajn, Evelin. Adresa u evidenciji je Seoska kuća, 3 kilometra severno od Tri Forksa.

Bio je to pravi haos. Znači, neko je poslao HP – zahtev za hitnu pomoć – za celu porodicu, a onda nije odgovorio na sledeće poruke. Pečatarka je to možda poslala pre nego što je istrčala da potraži lekara. Ili je izbio požar. Ili je sve samo šala. Državna kancelarija je naizgled sigurna u lokaciju, ali ja nikad nisam čuo za Tri Forks.

U kojoj opštini je 3 Forks? – pitao sam.

Opština Galatin. Najpribližnija lokacija: geografska širina S45°53'3", geografska dužina Z111°33'8".

Izvukao sam svežanj topografskih karata i pronašao mesto – 280 kilometara daleko, dobro van uobičajene oblasti za koju je majka odgovorna.

Napisao sam: *Potvrda: za Emalin Viks?*

Da. Nema bližeg okružnog filozofa. Izvini se E za nas, Roberte.

„Sranje!“, rekao sam. Majka će morati da preuzme ovaj poziv i to će joj oduzeti ostatak noći. Povrh toga, leteće po najgorem nevremenu s oskudnim informacijama.

Primljeno i prihvaćeno za E Viks u 2.48, napisao sam.

Počeo sam da udaram po vratima njene sobe. „Majko!“, pozvao sam je. Nije se odazvala. Otvorio sam vrata i viknuo je po imenu. Nastavila je da hrče. „Let za vas, majorko!“

Ne probudivši se sasvim, majka se izvukla iz kreveta, ogrnula se kućnom haljinom i oteturala u kuhinju.

„Jesi li nešto rekao?“, pitala je.

Prepričao sam joj sve poruke. Mama je odmahivala glavom s gađenjem. „Trebalo da budem na gradilištu hotela Bilings u šest! Ako budem imala sreće, završiću s ovim i zakasniti samo dva sata.“

Majka je bila sasvim budna i prepisivala je koordinate. Rasprostrla je veliku topografsku kartu Montane na sto i počela da ucrtava kurs. „Provući ću se kroz prolaz, pa pored crkvenog tornja u Bozmanu. Ugrubo, zapad-severozapad.“ Imala je lenjir i kompas i uz pomoć pomičnog kartonskog lenjira određivala trajanje leta i potrošnju praha. Zastala je i iznervirano me pogledala.

„Idi, oblači se!“, rekla je.

„Obučeni sam!“, odvratio sam.

„Navuci letaćko odelo.“

„Hoćeš da ja letim?“, pitao sam glasom višim za oktavu i po.

Majka nije sklanjala pogled s karata. „Trebalo mi navigator i još jedan par očiju. Ovo deluje prilično gadno, a biće i gore.“

Španski konkvistadori su još 1540. spominjali obredni ritual plodnosti kod Čirokija, tokom kog su vračare iscrtavale simbole kukuruznim polenom i poletale u vazduh „kao božjom rukom nošene“. Međutim, pečat za letenje nije ušao u širu upotrebu sve do 1870, kad je Meri Grining Foks zamenila polen fino mlevenim kukuruznim grizom, pomešanim s peskom zbog stabilnosti. Iscrtavajući simbole pri lebdenju, Foksova je naučila da proizvede neprekidan potisak; uvrtnjem simbola mogla je da menja brzinu i položaj i izvodila je razne manevre tokom leta. Posle brojnih padova u jezero Ontario, Foksova je osmislila i mehanički regulator, koji je obezbeđivao konstantan protok praha, kao i vezove kojima je učvršćivala opremu za telo.

Viktorija Feris-Smajd, *Empirijska filozofija: Američka istorija*, 1938.

Otrčao sam gore, u svoju sobu. Stotinama puta leteo sam sa svojim vršnjacima iz škole, ali mama me nikada nije pvela na hitan poziv kao što je ovaj.

Navukao sam pantalone i teško zimsko letačko odelo – kombinezon s rol-kragnom, postavljen na rebrima i ramenima, što je štitilo kožu od trenja ispod vezova – dva para vunениh čarapa, čizme, pletenu kapu, rukavice i nepropusni mantil. Kožni šlem i naočare tutnuo sam pod pazuh.

Majka je već bila spremna kad sam se vratio u kancelariju. Slala je i primala poruke zapanjujućom brzinom.

„Ne sviđa mi se ovo“, rekla je. „Upoznala sam Evelin Klajn za vreme Nemira. Ona je dimorezac – smrtno ozbiljna žena. Ima dvoje dece, i ovo mi ne deluje kao neka šala.“

„Možda se cela porodica razbolela?“

„Toliko da ne mogu da odgovore na jednu poruku?“ Odmahnula je glavom.

„Ovo uopšte nije poziv za tebe“, rekoх.

„Pa, mi smo jedini u Montani, zasad. Tornado je pogodio rudarski kop pored Jurike i povređeno je najmanje četrdesetoro. Državna kancelarija je povukla okružne filozofe iz Helene, Mizule, Bozmana i Bjuta da evakuišu žrtve, a nama su ostavili da pokrивamo sve ostalo.“

„Isuse“, rekoх. „Mogli su da me upozore.“

„Još pokušavaju sve da okupe. Naš problem je što ne znamo koliko ćemo Klajnovih morati da prebacimo. Ako ih ima više od dvoje, ti ćeš nositi lakše.“

„U redu“, rekao sam, ali glas mi je ponovo zadržao.

„Ma bićeš dobro“, reče majka. „Ja ću te nositi kao putnika do tamo, da bi bio odmoran za drugu turu. Ako budeš morao nekog da prebaciš, tu osobu ćemo da ukočimo. Nećeš je ni osetiti.“

Poželeo sam da budem siguran bar koliko je ona zvučala.

Skupili smo opremu. Smotao sam kartu Montane i smestio je u tubu za nošenje, dodao pomični lenjir, trigonometrijske tablice i olovku, za slučaj da moramo da iscrtamo novi kurs. Oboje smo pričvrstili prenosnu tablu za poruke za desnu podlakticu; imale su tesni prekrivač, membranu preko peska, koja je ostavljala taman toliko prostora za pisanje. Bile su male i dežmekaste, ali dovoljno dobre da pošaljemo nekoliko reči jedno drugom ili Državnoj kancelariji. Iz predsoblja sam uzeo vezove: teški kožni prsluk s pojasevima, koji idu preko ramena i struka, i nožnim vezovima, koji se pričvršćuju oko butina. Četiri čelična karabinera bila su na zadnjoj strani, i na njih su se kačili putnikovi vezovi, i još četiri s prednje strane, za drugog putnika.

Sačuvali smo nekoliko vreća s prahom za hitne pozive. Izgledale su kao preveliki fišeci napravljeni od voskiranog platna i napunjeni smesom od kukuruznog brašna i peska. Uzeo sam i jednu prilično veliku torbu, koja može da ponese dvadeset kilograma, još jednu za pet kilograma, kao rezervu, i prikačio ih za vezove. Majka je, pošto joj je trebalo dodatnog praha da me nosi u prvoj turi, prikačila za sebe tri vreće. Brektala je pod težinom od skoro pedeset kilograma praha dok konačno nije zakačila i poslednju vreću.

Na šiljati kraj svake vreće zakačili smo regulator – mali satni mehanizam veličine dečje pesnice, koji je preko polugice i niza pregrada obezbeđivao konstantno curenje kukuruznog praha dok smo u vazduhu. I na kraju, prikačio sam karabinere na leđima za majčina leđa i isteturali smo se iz kuće, leđa uz leđa, na kišu koja je lila kao iz kabla.

„Kaži mi kad budeš spreman“, rekla je majka.

„Kreći!“, doviknuo sam.

Majka je palcem otvorila regulator i, držeći vrh kao olovku među prstima, mlazom curećeg praha počela da iscrtava pečat po vazduhu. Kako je crtala, podizala se, uprkos težini vreća i mojoj težini. Pečat se primio i poleteli smo tri metra uvis.

Odmah smo se osetili lakše. Ako nikad niste leteli – a ovde ne mislim na letenje balonom ili avionom – ako nikad niste *lebdeli*, onda se to može uporediti samo s potiskom vode, ili plutanjem. Možete natovariti na sebe trista kilograma, ali kad lebdite, ne osećate skoro ništa.

„Sve u redu?“, doviknula mi je majka preko ramena.

„Jeste!“, odgovorio sam.

Otvorila je regulator jače i iscrtala novi pečat. Poleteli smo nagore. Jedva sam se uzdržao da ne viknem. Mama me godinama nije nosila, još otkako sam naučio da letim.